

Kılınçlı, H. (2019). Fiziksel engelli çocuklarda keman eğitimi uygulamaları; örnek olay incelemesi. *ONLINE JOURNAL OF MUSIC SCIENCES*, 4 (1), 51-72.

DOI: <http://dx.doi.org/10.31811/ojomus.558205>

Geliş Tarihi: 26/04/2019

Kabul Tarihi:30/06/2019

FİZİKSEL ENGELLİ ÇOCUKLARDA KEMAN EĞİTİMİ UYGULAMALARI; ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ*

Hande KILINÇLI**

ÖZET

Müzik eğitiminin en önemli boyutlarından biri çalgı eğitimidir. Her yaş grubundaki çocuğun, çalgı eğitimi alabilme hakkı olduğu gibi, engelli ve özel gereksinimli çocukların da bu hakka sahip olduğu unutulmamalıdır. Bu çalışmada, çalgı eğitiminin engelli çocuklardaki etkisi üzerinde durulmuştur. Özel bir müzik merkezine keman öğrenmek üzere gelen Defne rumuzlu engelli öğrenci bu çalışmanın ana konusu olarak ele alınmıştır. Defne 11 yaşında bir kız çocuğudur. Defne'nin sol elinin serçe parmağı doğuştan yoktur. Yine sol elinin işaret parmağında hafif deformasyon vardır. Defne ile üç aylık keman eğitimi sonucunda kendisi bu araştırmanın konusu olarak iki aylık gözlem sürecine alınmıştır.

İki ay süresince, Defne'nin haftada iki saatlik keman dersinde; derse ilişkin genel tutumları, kemana ilişkin yaklaşımları, keman tekniği ve öğretimine yönelik geri bildirimleri, derse hazırlanma ve ders sırasında öğretilenlere ilişkin geri dönütleri vb. davranışları gözlenerek not edilmiştir. Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Bu araştırmada örnek olay incelemesi tekniği kullanılarak, 8 haftalık gözlem sonucunda elde edilen veriler diğer bilimsel çalışmalara da zemin oluşturacak şekilde raporlaştırılarak okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Müzik, keman eğitimi, fiziksel engelliler, özel gereksinim, eğitim, nitel araştırma

APPLICATIONS OF VIOLIN EDUCATION IN CHILDREN WITH PHYSICAL DISABILITIES; CASES STUDY

ABSTRACT

*Bu makale 4-6 Nisan 2019 tarihinde gerçekleştirilen II. Uluslararası Müzik Araştırmaları Öğrenci Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, hande_2804@hotmail.com

One of the most important aspects of music education is instrument training. Children of all age groups have the right to receive instrument training, and children with disabilities and special requirement also have this right. In this study, the effects of instrument training on children with disabilities are emphasized. It is discussed as the main part that the disabled student called Defne who came private music center to learn violin. Defne is a girl who is 11 years old. She doesn't have the little finger of his left hand congenitally. Also, there is a little deformation on her forefinger. As a result of violin training that lasts 3 months with Defne, herself was taken into an observation process.

During 2 months, in 2 hours of violin lessons a week-long, Defne's general attitude, approach to violin, violin technique and teaching feedbacks, preparation for the lesson and feedbacks of during lesson were noted. This work is a qualitative research. In this research, by using the technique of case study examination, as a result of eight weeks observation, obtained datas were tried to represent in order to create a basis for other scientific works.

Key Words: Music, violin training, physically disabled, special requirement, education, qualitative research

1.GİRİŞ

Her bireyin yaşantısında kasıtlı olarak oluşturulan davranış değişikliğine eğitim denilmektedir. Eğitim, her birey gibi toplumda yaşamını devam ettiren engelli bireyler için de demokratik bir haktır. Çağdaş eğitim yaklaşımlarında, bireyi merkeze alan eğitim yaklaşımları engelli bireylerde daha çok öneme sahiptir. Bu bağlamda çalışmanın ana problemini oluşturan örnek, bedensel engelli bir öğrenci olduğundan, bedensel engeli tanımlamak gerekirse; “doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedene bağlı olarak iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük yaşamdaki gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, bu nedenlerle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye bedensel özür; bu duruma yol açan durumlara ise bedensel özür denir” (MEB, 2008).

Bedensel engelli bireylerde kaba ve ince motor becerilerini geliştirmede - bireysel olarak çalışma imkanı sağlandığından- değişik eğitim yöntemleriyle, fonksiyonel bir yaklaşım sergilenmelidir. Ülkemizde engelli bireylerle ilgili çalışmalar hızla gelişmekte konuyla ilgili resmi kurumların yönetmelikleri ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın çalışmaları giderek çeşitlenmektedir. 1962 yılında Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği'nde ilk kez engelli ile ilgili tanım yapılmıştır. Bu tanım “kemik ve mafsalların şekil ve yapısında engel bulunan veya adale (kas) gücü gelişimi ve koordinasyonu yahut kontrolünde belirtiler gösteren kimselerdir” şeklinde açıklanmıştır (akt. Pouya, 2016 vd., Çağlar, 1982).

Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin toplum içinde çevresine yararlı faaliyetler yapabilmesi, aynı zamanda toplumun diğer bireyleri gibi eğitim imkanlarından yararlanabilmesi maksadıyla bazı anayasal düzenlemeler yapılmıştır. “Anayasamızın 42. Maddesi devletin durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı

olan bireylerin, topluma yararlı kılınmasını sağlayarak gerekli tedbirleri almasını öngörmektedir. Günümüzde uygar bir toplum olmanın gereği, neredeyse özel eğitime verilen önem ile ölçülür hale gelmiştir. Özel eğitime verilen önem, uygar bir toplum olmanın gereği olduğu gibi, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak açısından da oldukça önemlidir” (akt. Şendurur, 2016, Şendurur, 2001).

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin, eğitimleri ile ilgili düzenlemeler yapılması T.C. Anayasası'nın 41, 50 ve 61. maddeleri ile hükme bağlanmıştır. Ayrıca 1956 yılında çıkarılmış 6660 sayılı yasa ile güzel sanatlarda yetenekli çocukların devlet tarafından yetiştirilmeleri garanti altına alınmıştır.

Bireylerde engellilik çeşitli sebeplerden ortaya çıkabilir. Bu bağlamda bilimsel çalışmalarda ve devlet, kurum ve kuruluşlarca yapılan çalışmalara dayanak oluşturan yönetmeliklerde, çeşitli sınıflandırmalar yapılmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de yaygın olarak bilinen engelli türleri; ortopedik, görme, işitme ve konuşma, zihinsel, otistik ve süregen hastalıklar olarak altıya ayrılmaktadır (Öztürk, 2011).

Bireylerin günlük yaşantılarına ve deneyimlerine birçok açıdan etkisi olan engelli türlerinden ortopedik engelli ise “kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişidir. El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında, kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçliler, serabral palsi, spastikler ve sipina bifida olanlardır” (Öztürk, 2011).

Engelli türlerinden fiziksel engel ise, oluşum durumlarına göre belli başlıklar altında toplanabilir. Fiziksel yetersizlikten dolayı oluşan engellilerde; doğum öncesi nedenler, doğum sırasındaki nedenler ve doğum sonrası nedenler olarak üç ayrı başlığa ayrılabilir. Bu sınıflandırmada anne-baba arasında akrabalık, annede süregelen hastalıklar, doğum eyleminin zor, olağan dışı durum ve ortamlarda olması, doğumdan sonra çocuğun hastalık ya da geçirdiği kazalar veya travmatik durumlar sebep gösterilebilir.

Doğuştan oluşan ortopedik yetersizliklerin bazıları, merkezi sinir sisteminin zedelenmiş olmasından, bazıları da kas iskelet sisteminin etkilenmiş

olmasından kaynaklanabilmektedir. Kas iskelet sisteminin etkilenmesinden oluşan engellere örnek olarak, anne karnında çocuğun gelişmemesi sonucunda çocuğun eli, parmağı, kolu, bacağı yani vücudunda herhangi bir uzvunun olmaması örnek verilebilir.

Doğuştan uzuv eksikliklerinin nedenlerine bakılacak olursa “uzuv eksikliğinin kalıtsal olabileceği gibi annenin gebeliğinin ilk üç ayında kullanılması sakıncalı olan ilaçları kullanması sonucunda da gelişebilir. (...) Çocuklarda vücut parçalarının eksikliği dışında başka yetersizlikler yoksa büyük uyarlamalar olmaksızın normal bir sınıfta yer alabilir” (Diken, 2012).

Engelli çocukların fiziksel ya da sağlık yetersizlikleri birbirlerinden çok farklı olabilmektedir. Bu yetersizlikler oluşum durumlarına, çocuğun gereksinimlerine, kullandığı yardımcı cihazlara (protez, tekerlekli sandalye vb.) ve yaşam koşullarına göre; hafif derecede yetersizlik, orta derecede yetersizlik, ağır derecede yetersizlik olarak sınıflandırılır. Hafif derecede yetersizlikte, çocuk herhangi bir alete gereksinim duymadan günlük yaşamını sürdürebilmektedir. Orta derecede yetersizlikte, çocuk bireysel gereksinimlerini karşılamada yardımcı araçlar kullanarak destek alabilir. Ağır derecede yetersizlikte ise çocuk yardım almadan yaşamını devam ettiremez ve işlevlerini sınırlayan duyu-algı bozuklukları yaşar.

1.1. Müzik Eğitiminde Fiziksel Engel

Engelli çocuklarda başarı çok önemli bir unsurdur çünkü başarı motivasyonu artırır, motivasyon ise çocukların kendine olan güveninin gelişmesini sağlar. Eğitimde en büyük yardımcı kaynaklardan biri olan müzik, engelli çocukların eğitiminde çok değerlidir. Pek çok eğitimci 21. yüzyılda müzik eğitiminde engeli olan-olmayan, yetenekli-yeteneksiz, başarılı-başarısız gibi birtakım gruplamaların olmayacağını belirtmektedirler. Bunun yerine dikkatlerin müzik eğitiminin kalitesi ve kazandırdıkları üzerinde yoğunlaşması gerektiğini vurgulamaktadırlar (Pratt,1991). Çünkü çocuklar müzikle kurdukları ilişki sayesinde kendilerini daha rahat ifade ederler ve müzik, gelişimlerine yardımcı

olurken aynı zamanda eğitimlerine de pozitif yönde katkı sağlar. Müzik en eski şifa kaynaklarından biri olarak sayılırken, aynı zamanda olumsuz duyguları etkisiz hale getirerek, kişinin iç huzurunu da dengeler (Sze, 2004). Engelli ya da özel gereksinimli çocukların eğitiminde müziği kullanırken, kullanılan eğitim programlarında; karşılaşılan problemlere, etkinliklerin amacına, etkinliklerin planlanması, eğitmenin özellikleri ve yeterliliğine, çalışılan mekanın özelliklerine, gereken önemin verilmesi gerekmektedir. “Örneğin görme ve işitme engelli öğrencilerin ders materyallerinin erişilebilir formatlarda temin edilmesi ve sınavlarının yapılabilmesi için gerekli şartların sağlanması, fiziksel engelli öğrenciler için dersliklerin fiziksel açıdan uygun biçimde inşa edilmesi, engellilere yönelik lavaboların bulunması, sosyal ve kültürel alanların engelli bireylerin ulaşımını olanaklı kılacak şekilde uyarlanması vb. düzenlemelerin engelli bireylerin engelsiz bir eğitim almasını ve üniversitenin olanaklarından etkin biçimde yararlanmasını sağlayacağı düşünülmektedir” (akt. Sevinç, vd., 2017, EGED, 2015). Görme engelli bir birey eğitim süresince, örneğin Braille yazı sistemini kullanır. Kullanılan kaynakların ve mekanın uygun olmaması bir çok soruna yol açabilir. “Üniversitelerin müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören görme engelli öğrencilerin, üniversite kütüphanelerinde çalgı eğitimi dersleri için hazırlanmış gerekli kitap ve materyallerin yokluğu onların eğitim süreçlerini daha da güçleştirmektedir. Müzik eğitimi süresince görme engelli öğrenciler için özel eğitim tedbirleri alınmadığından, öğrenci, eğitimini sürdürmek için kendi kaynağını, öğretmen ve arkadaşlarının özverili yardımları ile yaratmak zorunda bırakılmıştır” (akt. Şendurur, 2016, Şendurur, 2001).

Bu araştırmada, engelli ya da özel gereksinimli öğrencilerin keman eğitimi almaları, bu eğitim sırasında yaşadıkları ve bu öğrencilerde keman eğitiminin etkileri gözlenmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, her bireyin eğitim hakkı olduğu gibi özel gereksinimli ve engelli öğrencilerin de aynı haklara sahip bulunduğu düşüncesiyle, öğrencilerin eğitim

süreçlerinde yaşadıkları olumlu olumsuz davranışlara dikkat çekerek eğitimcilerde oluşan ve oluşabilecek ön yargıları engellemek amaçlanmıştır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Bu araştırma engelli ya da özel gereksimli öğrencilerin, müziksel eğitim süreçlerinde oluşabilecek ön yargıları engellemek, gereksinimleri doğrultusunda seçebilecekleri çalgılarda hayal kırıklıklarını önlemek ve bu çalgı eğitimi sürecinde doğru yaklaşımlarda bulunabilmek açısından önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırmalar içinde yer alan “Örnek Olay/Vaka Çalışması/Durum Çalışması” deseni kullanılmıştır. Örnek olay çalışmaları “Stake (2005)’e göre, araştırmacı araştırmanın birimini, yani vakayı saptamaya odaklanmıştır. Wolcott (1992) ise bunu bir strateji ya da yöntem olarak değil "saha odaklı bir araştırmanın nihai ürünü” olarak görmektedir” (akt. Saranlı, 2017). Örnek olay çalışması, durum çalışması olarak da bilinir. Bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılır. Durum çalışmalarında tek ya da daha fazla durum olabilir, bir varlığın mekana ve zamana bağlı tanımlandığı ve özelleştirildiği araştırmalardır. Araştırmalarda durum ya da örnek olay çalışması, “bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek, bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılır” (akt. Büyüköztürk, 2018, Gall, 1996) . Bu çalışmada doğuştan oluşan özel gereksinimli bir çocuğun değişik gözlem, görüşme ve ölçeklerle tespiti yapılmaya odaklanıldığından örnek olay çalışması deseni en uygun araştırma deseni olarak seçilmiştir.

Katılımcı Defne rumuzlu öğrenciye dönük olarak bireysel keman dersini yürüttüğü öğretmeni tarafından ders ve eğitim sürecinin izlenmesi ve engeli ile birlikte bu derslerde nasıl bir tutum gösterdiğinin genel bir raporu hazırlanmıştır.

2.2. Katılımcı

Araştırmada çalışmanın konusu olarak gözlem yapılacak öğrenciye “Defne” rumuzu verilmiştir. Bundan böyle araştırmada öğrenci için bu rumuz kullanılacaktır. Defne 11 yaşında bir kız çocuğudur. İlkokul 5. sınıfta okumaktadır. Defne'nin kendinden büyük 2 erkek kardeşi vardır. Defne'nin babası özel sektörde çalışmaktadır. Defne'nin annesi sosyal bilgiler öğretmenidir. Defne sınıfındaki diğer derslerde başarılıdır. Defne 2018'in Ekim ayında özel bir müzik merkezinde keman eğitimine başlamıştır. 5 aydır keman çalmaktadır. Defne'nin kemanı fiziğine uygun olarak 4/4 ölçü boyutunda seçilmiştir. Boyu ve fiziki açıdan parmak uzunluğu yaşlarına göre daha uzundur.

Defne'nin doğuştan sol elinin serçe parmağı, yani kemanı tuttuğu, tuşeye parmaklarını koyduğu elindeki serçe parmağı yoktur. Anne karnında bu eksiklik tespit edilmemiştir. Doğumundan 3 gün sonra doktor tarafından fark edilmiştir.

Defne'nin ailesi, Defne'nin kendi keman çalma isteğiyle önce okuldaki müzik öğretmenine başvurmuşlar ancak fiziksel engeli nedeniyle bunun mümkün olamayacağı söylenmiştir. Daha sonra başvurdukları özel müzik merkezin de 2018'in Ekim ayında keman çalışmalarına başlamıştır.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi ve toplanması sürecidir. Araştırmada, insan davranışları ve hareketleri gözlemin esasını oluşturur. Gözlemin betimleyici araştırmalarda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Gözlemin en temel hali olan doğrudan gözlemede, insanların tutumlarını betimlemek için soru ya da anket yerine gözlemede sadece davranışları izlenir ve söyledikleri dinlenir. Araştırmada gözlem yönteminin avantajları, “sözel olmayan davranışların gözlemlenmesi,

gözlemlerin doğal ortamda gerçekleştirilmesi ve zaman sınırının olmamasıdır. Dezavantajları ise, gözlemcinin etkisinin diğer yönlere göre daha fazla olması, zaman kaybının yaşanması, gözleme ilişkin verilerin sayısallaştırılması ve örneklem büyüklüğünün sınırlı olmasıdır” (Büyüköztürk, 2018).

Defne haftada bir kez olacak şekilde iki saatlik keman eğitimi dersi almaktadır. Bu iki saat peş peşe işlenmektedir. Defne'nin dersleri pazartesi günleri 17.40-19.10 arasında yapılmaktadır. Her çalışmada bu iki ders arasında 10 dakika dinlenme molası verilmektedir.

Defne'nin 2018 Ekim ayından beri süren eğitimi esnasında iki aylık bir süreçte gözlem yapılmış ve elde edilen veriler bulgular kısmında işlenmiştir.

3.BULGULAR

Bu bölümde örnek olay araştırma yöntemine göre Defne rumuzlu keman eğitimi alan öğrencinin iki ay süreciyle gözlenmesi sonucunda elde edilen veriler işlenmiş ve okuyucunun da takip edeceği şekilde açıklanmıştır.

Tablo 1.

Gözlemin Birinci Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranış	Sıra	Davranış
1	Öğrenci derse vaktinde geldi	10	Etüdünü metronomla çalmada zorlandı
2	Hatalı tuttuğu yayı fark edip düzeltti	11	Ders sonunda etüdünü başkalarına çalmak istedi
3	Öğretmenle birlikte çaldığında ritim konusunda uyum sağladı	12	Etüdünü başkalarına çalarken heyecan duydu
4	Kemanda doğru duruş-tutuş sergiledi	13	Etüdünü başkalarına çalarken heyecanlansa bile devam etti
5	Yay çekmede öğretmen	14	Kemanın tuşesine bakmadığında

Hande KILINÇLI

	destekli davranışa olumlu cevap verdi		sesleri doğru yerine basamadı
6	Yayı ökçeden uca kadar kullanabildi	15	Sesleri yanlış bastığında farkına vardı
7	Çalışta hata yaptığında durup baştan aldı	16	İşaret parmağındaki deformasyondan dik basmakta zorlandı
8	Sesleri temiz çaldı	17	İki ders süresi keman çalışmaktan sıkılmadı
9	Etüdünü çalarken kendinden emin çalmadı	18	Metodları eksiksiz getirdi

Gözlemin 1. haftasında Defne, çalışma esnasında Tablo 1'den de takip edilebilecek davranışları ortaya koymuştur. Buna göre Defne'nin dersine zamanında geldiği, ders araç gereçlerini eksiksiz getirdiği, iki ders saat süresince sıkılmadan çalıştığı, hata yaptığında kendi kendine düzeltme davranışı sergilediği, kemanda duruş-tutuş ve bütün yay kullanmada doğru davranışta bulunduğu, bunun yanında metronomla çalma sıkıntıları yaşadığı, etütlerini çalarken güvensizlik sorunu yaşadığı izlenmektedir. Genel anlamda Defne'nin engel durumuna rağmen, keman ve kemana ilişkin teknikleri çalışmakta çok zorlanmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 2.*Gözlemin İkinci Haftasına İlişkin Davranışlar*

Sıra	Davranış	Sıra	Davranış
1	Öğrenci derse vaktinde geldi	6	Sol eline baktığı için notada yerini kaybediyor
2	Ders saatine kadar sınıfta sıkılmadan çalıştı	7	Etütte takıldığı yerden bulup devam ettirebildi
3	Ödevlerine yeteri kadar çalışmamış	8	La telinde 3. parmak pozisyonunu bulup çalabildi

Fiziksel engelli çocuklarda keman eğitimi uygulamaları; örnek olay incelemesi

4	Keman ve yayı tutuşu, el kol pozisyonu iyi	9	İki ders süresi keman çalmaktan sıkılmadı
5	Hata yaptığıında farkına vararak düzeltebildi	10	Ders araç-gereçlerini getirdi

Tablo 2'den de gözlenebileceği gibi gözlemin 2. haftasına ilişkin Defne'nin ortaya koyduğu davranışlar şu şekildedir; Defne'nin dersine zamanında geldiği, ders süresi boyunca sıkılmadan çalıştığı, keman duruş ve tutuşunun iyi olduğu, sol el konumunun öğrenildiği ve hata yaptığıının farkına vararak düzeltebildiği gözlenmiştir. Bunu yanında ödevlerine gereken önemi vermediği ve nota hakimiyetinin yeterince gelişmediği gözlemlenmiştir. Genel anlamda Defne'nin engel durumuna rağmen, keman çalışmakta çok zorlanmadığı ve sol el becerilerini geliştirebildiği gözlemlenmiştir.

Tablo 3.

Gözlemin Üçüncü Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranış	Sıra	Davranış
1	Öğrenci derse vaktinde geldi	6	Yay tutuşu hatalı olduğunda farkına varıp düzeltti
2	Derse geldiği için oldukça mutlu ve istekli	7	Ölçü aralarında elini kontrol ettiği için sürekli durdu
3	Ödevlerine çalışmış	8	İkinci ders sınıfın değişmesi onu olumsuz etkilemedi
4	Her çalışta yaya aynı hakimiyeti ve kuvveti uygulamada zorlandı	9	Etütleri öğretmen ile uyum sağlayıp çalabildi
5	Hata yaptığıında elini tutarak düzeltmemden çekinmedi	10	Derse ilişkin metodları getirdi

Hande KILINÇLI

Defne gözlemin 3. haftasında ders içi tutumları bakımından Tablo 3'de listelenen davranışları sergilemiştir. Defne'nin derse zamanında geldiği, keman dersine gelmekten mutlu ve istekli olduğu, ödevlerini getirerek gereken önemi verip çalıştığı, hatalarının farkına varıp düzeltebildiği, ders ortamının değişiminden etkilenmediği izlenmiştir. Bunun yanında, keman yayına yeterince hakim olamadığı, çalarken hatalarında sürekli durduğu gözlemlenmiştir. Ders süresindeki gözlemlere göre Defne'nin engel durumuna rağmen, keman çalışmakta çok zorlanmadığı ve keman eğitimi aldığı için mutlu olduğu izlenmektedir.

Tablo 4.

Gözlemin Dördüncü Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranışlar	Sıra	Davranışlar
1	Öğrenci derse erken geldi	7	Aynı etüdü sürekli çalmaktan sıkılmadı
2	Ödevlerine çalışmamış	8	Yanlış basmaktan çekindiği için sürekli elini kontrol etti
3	Ders saatine kadar sınıfta sıkılmadan ödevlerine çalıştı	9	Notayı takip etmekte zorlandı
4	Tekrar ettiğinde etütleri hatırlayıp hatalarını düzeltebildi	10	İkinci ders sınıf değiştirmemiz onu olumsuz etkilemedi
5	Yay tutuşu, elinin pozisyonu daha kontrollü	11	Yayda hakimiyetini kaybettiği zaman farkına varıp düzeltebildi
6	Etütte her takıldığında durup baştan almak istedi	12	Ders araç-gereçlerini getirdi

Fiziksel engelli çocuklarda keman eğitimi uygulamaları; örnek olay incelemesi

Gözlemin 4. haftasında Defne'nin derste sergilediği davranışlar Tablo 4'de listelenmiştir. Ders süreci esnasında, Defne'nin derse erken geldiği, ders saatine kadar sıkılmadan çalışabildiği, çalışırken aynı etüdü sürekli çalmaktan sıkılmadığı, ders ortamının değişmesinden etkilenmediği, keman tutuşu ve yay kullanımının iyi olduğu ve hata yaptığında farkına varabildiği gözlemlenmiştir. Bunun yanında hata yapmaktan çekindiği, her hatasında etüdü baştan almak istediği, ödevlerine önem vermediği, notayı takip etmekte zorlandığı gözlemlenmiştir. Genel anlamda Defne'nin elinden kaynaklı engel durumuna rağmen, keman ve keman tekniklerini çalışmakta çok zorlanmadığı söylenebilir.

Tablo 5.

Gözlemin Beşinci Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranış	Sıra	Davranış
1	Öğrenci derse erken geldi	5	Mi notasını dördüncü parmakla çalmak yerine boş tel çalmayı kavradı
2	Ödevlerine çalışmamış	6	Telden tele geçişte öğretmenle beraber uyum sağlayarak çaldı
3	Ders saatine kadar sınıfta ödevlerine çalıştı	7	İki ders saati sıkılmadan etütleri tekrar etti
4	Yay tutuşunda hata yaptığında uyarı karşısında düzeltip çalmaya devam edebildi	8	Kitaplarını getirdi

Gözlemin 5. Haftasında Defne, çalışma esnasında Tablo 5'den de takip edilebilecek davranışları sergilemiştir. Ders süresi sonucunda Defne'nin ödevlerine gereken önemi vermediği izlenmektedir. Bunun yanında ders

saatinden erken gelerek sıkılmadan çalışabildiği, uyarılar karşısında hatalarını düzeltebildiği, telden tele geçişleri uyumlu bir şekilde çalabildiği ve Mi notasının pozisyonunu kavrayabildiği gözlemlenmiştir. Genel anlamda Defne'nin elinden kaynaklı engel durumuna rağmen, keman çalışmakta çok zorlanmadığı ve keman tekniklerini çalışarak kendini geliştirebildiği yorumu yapılabilir.

Tablo 6.

Gözlemin Altıncı Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranışlar	Sıra	Davranışlar
1	Öğrenci derse erken geldi	5	Yay hâkimiyeti iyi
2	Ders saatine kadar sınıfta ödevlerine çalıştı	6	Telden tele geçişlerde sürekli durdu
3	Annesiyle onun hakkında konuşulmasından rahatsız olmadı	7	Çalarken parmakları zorlanmadı
4	Telden tele geçişlerde kendine güvenli çalamadı	8	Sürekli aynı etütleri tekrar etmekten sıkılmadı

Gözlemin 6. Haftasında Defne'nin ders içi tutum ve davranışları bakımından elde edilen gözlemler Tablo 6'da listelenmiştir. Defne'nin dersine saatinden erken geldiği ve ders vaktine kadar sıkılmadan çalışabildiği, yay hakimiyetinin iyi olduğu ve aile bireyleriyle görüşülmesinin onu rahatsız etmediği gözlemlenmiştir. Bu olumlu gözlemlerle birlikte, tel geçişlerinde kendinden emin çalamadığı ve hatalarında durduğu izlenmiştir. Genel anlamda Defne'nin elinden kaynaklı engel durumuna rağmen, keman çalışmakta çok zorlanmadığı bunun yanında kendinden emin çalma konusunda tereddütler yaşadığı izlenmiştir.

Fiziksel engelli çocuklarda keman eğitimi uygulamaları; örnek olay incelemesi

Tablo 7.

Gözlemin Yedinci Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranışlar	Sıra	Davranışlar
1	Öğrenci derse vaktinde geldi	5	Notayı takip etmekte zorlandı
2	Etütleri çalarken seslere yerinde temiz bastı	6	Öğretmenle beraber çaldığında hatalarının farkına vardı
3	La ve Mi teli geçişlerini yapabildi	7	Dördüncü parmak yerine mi boş tel alabildi
4	Hata yaptığında başa dönmek istedi	8	İki ders süresince keman çalmaktan sıkılmadı

Defne gözlemin 7. haftasında ders sürecinde Tablo 7’de sergilenen davranışları göstermiştir. Defne’nin ders saatine vaktinde geldiği ve ders süresince sıkılmadan çalışabildiği, kemanın tuşesinde sesleri temiz yerinde basabildiği, hatalarının farkına varabildiği gözlemlenmiştir. Bu olumlu gözlemlerin yanında, hatalarında durup baştan almak istediği, nota hakimiyetinin kontrollü olmadığı izlenmiştir. Genel anlamda Defne’nin elinden kaynaklı engel durumuna rağmen, keman çalışmakta çok zorlanmadığı bununla birlikte nota okuma konusunda hakimiyetinin çok iyi durumda olmadığı izlenmektedir.

Tablo 8.

Gözlemin Sekizinci Haftasına İlişkin Davranışlar

Sıra	Davranışlar	Sıra	Davranışlar
1	Öğrenci derse vaktinde geldi	7	Tel değişikliğinde sol el konumunda sorunlar yaşadı
2	Ödevlerine çalışmış	8	Uyarı aldığıında hatasını anlayıp düzeltti

Hande KILINÇLI

3	Öğretmenle beraber uyum içinde çaldı	9	Çalarken öğretmeni takip edebildi
4	Her hata yaptığında başa dönmek istedi	10	Yay hakimiyeti iyi
5	Notada yerini kaybettiğinde bulup devam etti	11	Ders boyunca sıkılmadan etütleri tekrar etti
6	Etüde göre yay kullanımını ayarlayabildi		

Gözlemin 8. Haftasında Defne'nin çalışmada sergilediği davranışlara yönelik gözlemler Tablo 8'de listelenmiştir. Ders sürecinin sonunda, Defne'nin derse vaktinde geldiği, ödevlerine dikkat ederek çalıştığı, ders saatine kadar sıkılmadan çalışabildiği, yay kullanımını kontrol edebildiği, uyarılara göre hatalarını düzeltebildiği, nota hakimiyetinin iyi olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında her hatasında etüdü baştan almak istediği, telden tele geçişlerde sol el konumunda sorunlar yaşadığı gözlemlenmiştir. Genel anlamda Defne'nin elinden kaynaklı engel durumuna rağmen, keman ve keman tekniklerini çalışmakta ve bu teknikleri geliştirmekte sorun yaşamadığı bunun yanında tel geçişlerinde sol el konumunda problem yaşadığı izlenmektedir.

4. SONUÇ Ve ÖNERİLER

Defne'nin haftada iki ders saati olan keman çalışmalarının iki ay süreyle gözlemlenmesi sonucunda ortaya koyduğu genel davranışlar aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo 9.

Gözle Defne'nin Keman Dersindeki Genel Davranışları

Defne derslere vaktinde gelir

Derslere severek ve isteyerek gelir

Ders araç-gereçlerini getirir

Ödevlerine gereken önemi verir

Sınıf ortamının değişmesinden etkilenmez

Fiziksel engelli çocuklarda keman eğitimi uygulamaları; örnek olay incelemesi

Kemanda duruş-tutuş pozisyonlarını bilir
Keman yayında sağ el konumunu bilir
Notaların keman tuşesinde ki yerini bilir
Düzenlenen etütlerde sol el konumunu bilir
Öğretmenle uyum içinde çalışır
Keman çalışmaktan sıkılmaz
Telden tele geçişleri anlayarak çalar
Hatalarının farkına varır
Hatalarının düzeltilmesinden rahatsız olmaz
Çalıştığı etütlerde notayı takip etmekte zorlanır
Hatalarında başa dönmek ister
Keman yayında sağ elinin hakimiyetini her zaman koruyamaz

Sekiz hafta süren gözlem sonucunda bulgular bölümünde, her hafta gösterdiği davranışların detaylı açıklaması tablolaştırıldıktan sonra, Tablo 9'da Defne'nin sıklıkla gösterdiği davranışlar tek bir tablo halinde raporlaştırılmıştır. Buna göre Defne ortopedik engeli olmasına rağmen genel olarak olumlu davranışlar sergileyen bir öğrencidir. Tablodan da izleneceği gibi; Defne derslerine düzenli olarak gelmekte, her ders vaktinden önce gelip dersten önce ön hazırlık yapmakta, sınıfın fiziksel ortamında veya bu fiziksel ortamın değişikliğinden fazla etkilenmemekte, kemanla ilgili teknik konular olan duruş-tutuş, sağ el, sol el konumlarını rahatça öğrenmekte ve öğretmeniyle uyumlu bir şekilde çalışmaktadır. Bununla birlikte hatalarının farkına vararak, gerektiğinde hatalarını düzelterek çalışmaktan sıkılmamaktadır. Sol el konumuna göre telden tele geçişlerde zorlanmamakla beraber keman yayını etüde göre ayarlayabilmektedir. Defne ortopedik engel durumuna rağmen, derslere severek ve isteyerek gelip, ödevlerini önemseyerek çalışmaktadır. Bunun yanında ders sürecinde etütlerini çalışırken nota takip etmede zorlanarak, keman yayını tutan sağ elinin hakimiyetini her zaman koruyamamakla birlikte,

hatalarında başa dönme isteğine engel olamamaktadır. Defne hatalarının düzeltilmesinden rahatsız olmayarak rahat çalışabilmektedir.

Adile Gülşah Saranlı'nın, 2017 de yayımlanan Eş Zamanlı Olmayan Gelişimin Üstün Yetenekli Çocuklardaki Görünümü Üzerine Bir Örnek Olay Çalışmasında, engelli öğrenciler gibi ayrıcalıklı olan üstün yetenekli çocukların da bu sorunları yaşayabileceği gözlemlenebilir. Saranlı, üstün yetenekli çocuklar arasından Rüzgar rumuzlu bir çocuğu gözlemleyerek ve testler uygulayarak gelişimsel davranışlarını incelemiş ve bu gözlem sürecinin sonunda Rüzgar gibi diğer çocukların, ailelerinin ve eğitimcilerin dikkatleri çekilmeye çalışılmıştır.

Tüm bu 8 haftalık gözlem sürecinin sonunda, bir eğitimcinin karşısına gelen engelli öğrencisi ya da özel gereksinimli çocukları genelde gruplayarak, baştan tamamen gözden çıkarması, reddetmesi, onun gelişemeyeceğini düşünmesi, özelde ise herhangi bir müzik enstrümanı çalamayacağı kanaatinde olması ya da enstrüman çalmada başarısız olacağını düşünmesi 21. yüzyıl ideal eğitimci yaklaşımıyla bağdaşmamaktadır. Her bireyin eğitim hakkı gibi bu özel gereksinimli öğrencilerin de aynı hakları bulunduğu düşüncesiyle, eğitimcilerin öğrencileri reddetmeden ya da incitmeden önce bir görüşme yapması, öğrenciye en uygun öğretme modelini geliştirerek, onun durumuna ve gereksinimlerine göre eğitim ortamı hazırlayabileceği ayrıca eğitimciler bu öğrencilere sabırla ve sevgiyle yaklaştığı sürece belli bir başarıya ulaşabilecekleri kanaatine varılmıştır.

Bu sonuçlara göre genelde eğitimcilere, özelde müzik eğitimcilerine, özel gereksinimli ya da engelli çocuklarla karşılaştıklarında hemen reddetmeden öğrenciyi görmeleri, tanımaları, onların engel durumuna göre strateji geliştirmeleri onun minimum düzeyde de olsa eğitimden fayda sağlamaları yönünde uygun koşulları oluşturmaları önerilmektedir. Bu bağlamda söz konusu öğrencilere her zaman anlayış, sevgi, şefkat ve sabırla yaklaşımları, özellikle müzik eğitimi ve enstrüman çalmada önemli bir unsur olan fiziksel yapının noksanlığına rağmen uygun koşullar sağlandığı takdirde öğrencilerin mutlaka başarılı olacağı düşüncesini taşıyarak her zaman yardımcı olmaları, destek vermeleri, bu tutumu bir eğitimci yaklaşımı olarak meslek hayatında

sürdürmeleri önerilmektedir. Bu öğrencilerden fiziksel engeli olmayan çocuklar gibi üstün başarılar elde etmesi beklemeyerek, kendi durumuna göre daha önce yapamadığı bir beceriyi yapıyor hale gelmesi başarı kabul edilmeli, onun bu başarısının psikolojik durumunu da olumlu yönde etkileyeceği her zaman hatırdta tutulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş., vd., (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi s.146-268, Ankara.
- Diken, İ., vd., (2012). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*, s.272-273, Ankara.
- Ergün, M., (2018). *Selçuklular Dönemi'nde Eğitim Ve Bilim I*, Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 2(1), 1-40, Afyon.
- MEB, (2008). *Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*, s.3, Ankara.
- Öztürk, M., (2011). *Türkiye'de Engelli Gerçeği*, Cep Kitapları, s.18,22, İstanbul.
- Öngül, A., (2003). *Selçuklularda Eğitim Faaliyetleri Ve Yetişen İlim Adamlarına Genel Bir Bakış*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler, cilt:1, sayı:2, Manisa.
- Pratt, R. R., (1991). *Music Education and Medicine*. Music Educators Journal, Vol:77, No:5.
- Pouya, S., Bayramoğlu, E., Demirel, Ö., (2016). *Doğa İle Uyumlu Fiziksel Engelli Çocuk Oyun Alanları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi, 1(1), s.53.
- Saranlı, A., (2017). *Eş Zamanlı Olmayan Gelişimin Üstün Yetenekli Çocuklardaki Görünümü Üzerine Bir Örnek Olay Çalışması*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Cilt: 18, No:1, Sayfa No: 89-108.

- Sevinç, İ.,Çay,M., (2017). *Fiziksel Engelli Bireylerin Üniversite Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar*, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Sayı: 13, 2017, ss. 219-238.
- Sze, S., (2004). *Educational Benefits of Music in an Inclusive Classroom*, Online Submission.
- Şendurur, Y., (2016), *Görme Engelli Müzik Öğretmenlerinin Görme Engelli Öğrencilerin Çalgı Eğitimi Dersi Sürecine İlişkin Görüşleri* Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (İpekyolu Özel Sayısı).

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Change in the behavior of each individual's life is called deliberate education. Education is a democratic right among individuals with disabilities who continue their lives in society. One of the most important aspects of music education is instrument training. Children of all age groups have the right to receive instrument training, and children with disabilities and special requirement also have this right. In this study, the effects of instrument training on children with disabilities are emphasized. A disabled student called Defne who signed up for a private music center to learn violin is discussed as the main part. Defne is a girl who is 11 years old. She doesn't have the little finger of her left hand congenitally. Also, there is a little deformation on her forefinger. As a result of violin training that lasts 3 months with Defne, herself was taken into an observation process.

During 2 months, in 2 hours of violin lessons a week-long, Defne's general attitude, approach to violin, violin technique and teaching feedbacks, preparation for the lesson and feedbacks of during lesson were noted. This work is a qualitative research. In this research, by using the technique of case study examination, as a result of eight weeks observation, obtained datas were tried to represent in order to create a basis for other scientific works.

2. Method

In this study, the case study which is included in the qualitative research is used. As the subject of the study in the research the student to be observed was called "Defne". Defne's innate left hand has no little fingers. This shortage has not been identified in the womb. In October 2018, Defne started studying violin at a private music center. Her has been playing the violin for 5 months.

Human behavior and movements are the basis of observation. Direct observation, which is the most basic form of observation, is to observe the behavior of people, rather than just the question or the survey. Defne takes two hours of violin education once a week. The classes of Defne are held on Mondays between 17.40 and 19.10. The behavior of Defne in the courses was observed over a period of two months.

3. Findings, Discussion and Results

The data obtained as a result of observing the student who has studied violin for two months is processed and explained as the reader will follow. Behaviors that develop every week are presented in table.

Defne in the first week of observation, In spite of the obstacle, it was observed that she could study violin and violin techniques. Defne in the second week of observation, it was observed that she could study the violin and improve her left hand skills. In the third week of observation, she was happy to receive violin training.

Besides the three weeks of positive observation, in the sixth week, Defne seemed to lack confidence while playing violin. In the last week of observation, she came to class in time, working with attention an homework, It was observed that she was able to correct her errors according to the warnings.

After eight weeks of observation, although Defne has orthopedic disability, she was generally a student with positive behaviors. It is concluded that educators will reach a certain success as long as they approach these students with patience and love.